

Dansk litteratur

En film af Jørgen Leth

DANSK LITTERATUR

Spørgsmål: Til hvad nytte og
til hvilken gavn
denne film om dansk litteratur?

Svar: TIL LIVET I DANMARK

En dansk digter - Klaus Rifbjerg - sagde en gang, at han ikke mente, at litteraturen kan gøre så forfærdelig meget ved livet andet end at få os til at føle os lidt mere i live i det. Netop det filmen om litteraturen i Danmark, selv et digt, så smukt demonstrerer. Poesien er her ikke oplevet som et stykke af historien, ikke som biografiske fragmenter så lidt som psykologisk demonstrationsmateriale eller eksistentielle bekendelser. Altsammen noget der er at finde, og som kan være til brug, men som bare ikke er her. For som der her blades og standses op ved det foretrukne, er teksterne slet og ret tekster. For tilegnelsen - men også et stykke virkelighed aldrig helt at erobre. Fortrolige og nære - en tryk gentagelse - men samtidig magtfulde og urørlige, som de i respekt for deres ukrænkelighed læses uden sjælfuld indlevelse eller dramatisk pointering.

Subjektiviteten i denne film ligger i valget. I indholdet. Objektiviteten i præsentationen deraf. I formen. Og som ordene således med billederne fra steder i landet. Ikke tekstillustrationer men andre udsagn. De vante, venlige steder observeret i agtelse for deres nøgne skønhed, dæmrende pragt og myndige sårbarhed.

Filmen om Dansk litteratur er en Danmarksfilm. Den handler om det, der helt er vort, men som kun forblir det, så længe vi formår også at lade det være helt sig selv. Just deri befrielsen. Livet mere i live.

Niels Jensen

FORNEMMELSER

27 tekster til Dansk litteratur

AF JØRGEN LETH OG ASGER SCHNACK

KLAUS RIFBJERG

Han elsker havet. Han skriver om at blive født. Og komme ind i verden, ikke. Han støder hele tiden ind i noget, han ikke kan forlade. Det er derfor han hænger fast. Ja, ja. Det er vel det.

THOMAS KINGO

Tyngde og klang, ikke? Han er tung, fordi han kender verden. Og han synger, fordi han elsker og lider, ikke? Jo, det er rigtigt.

LUDVIG HOLBERG

Ja, det er jo noget helt andet. Han er en klog mand. Og faktisk er han også morsom. Det er uangribeligt. Han er mærkelig, fordi han kan det hele. Der er jo allerede temmelig meget dør.

HANS ADOLPH BRORSON

Det er noget af det smukkeste, der er skrevet. Det vil jeg godt stå ved. Han er streng og fri. Det er noget med det der sving, han har i strofen. Man kan ikke blive færdig med det. Der er sådan nogle dybe hak. Ja.

OLE SARVIG

Han kan godt mumle ind imellem, men når han er klar, så er han klar. Det er også en stærk periode der under krigen. Han åbner en dør, det er faktisk det, han gør. Så er det også slut.

JOHANNES EWALD

Nå, for søren. Der folder det sig helt ud. Han er den bedste af dem alle. Det bruser, det gør det. Der er forelskelser, ikke, og der er dybder. Han er hovedkulds. Og det er også samtidig op.

PER HØJHOLT

Ud og kig på græsset. Det står lige uden for huset. Står græsset, eller vokser det? Det spørger vi om bagefter. Han kan gå ind i huset og kigge på det gennem vinduet, ikke? Og han kan gå ud igen og gnide øjnene. Han er en tynd mand, men har vægt. Det er hjerteskrærende, og det er vanvittigt morsomt. Var det ikke det, du sagde? Jo det var det.

AMBROSIUS STUB

Han er tilsyneladende mere munter. Ja, og skarp som en ragekniv, ikke. Og så er det meget mere. Det er helt fantastisk. Det er noget med, at han har sådan fat i det, der ligger lige omkring ham. Inklusive hår og berøring.

KAREN BLIXEN

Hun kan jo fortælle. Det er, så man kan mærke luften, ikke. Hun var jo helt isoleret. Hun var uden for verden. Hun kedede sig. Det var derfor, hun måtte finde på. Vi er hele tiden i hendes billeder.

STEEN STEENSEN BLICHER

Det er jo bare. Så ved vi, hvor vi er. Det vil jeg også godt stå ved. Det er lyngen, og hunden. Men det er også slet ikke det. Han er ikke bare den der hyrde. Langt fra. Det er også lærkerne, ikke. Jo.

SVEND ÅGE MADSEN

Han arbejder med logikken, ikke. Den leger han med. Og splitter op. Og får en handling til at køre. Han knirker. Og det er en musikalsk knirken. Han føler med hjernen. Han har haft skæg altid. Ikke?

SCHACK STAFFELDT

Det er glitrende. Ja, det er det. Det lyser og ånder. Der er virkelig højt. Det er som hans medaljon. Det er sådan indrammet, og så *kommer* det ud. Han er den mest blå af dem alle. Det er vidunderligt. Det er præcis det, det er.

JENS AUGUST SCHADE

Han er en meget stor digter. Her er det virkelig Danmark, der giver verden noget. Det er så rigt, ikke. Hver gang man lukker op hos Schade, så er det så rigt. Dimensionerne er helt anderledes. Han digter virkelig. Han er en digter, der virkelig digter.

ADAM OEHLenschLÄGER

Så er det simpelt hen Adam Oehlenschläger. Det er voldsomt, men det er hurtigt forbi. Hans kinder hviler på kraven. Men det er fantastisk friskt i starten. Han sætter noget på spil, han risikerer noget. Men så er det, han hviler.

INGER CHRISTENSEN

Hun har jo hænder. Hendes krop bladrer i verden. Hun gør den jo til tekst. Så er der sådan et utrolig smukt gråt lys i hendes digte. Og de bliver ved og ved. I det hele taget er lyset vigtigt. De forældes ikke.

N.F.S. GRUNDTVIG

Han er ikke så kedelig, som han ser ud. Han har lavet meget. Der er guld inden i det. Man skal læse mange vers, men så er den der også. Det er noget med den der anfægtelse. Den får ham til at digte meget smukt.

MICHAEL STRUNGE

Han var meget ung. Og han var en meget levende digter. Det er, som om han gik rundt i sit digt. Han levede digtet. Han røg en cigaret inden i digtet. Og den brændte ud.

B.S. INGEMANN

Her er lyset gyldent og grønt. Ja. Og landskaberne gløder. Og om nogen har han op og ned. Hvad er det, det hedder: horisontalt og vertikalt. Ja. Men han siger jo også ja hele tiden. Og mørket er så varmt og tykt. Som en tropenat.

PETER SEEBERG

Han har hår på hovedet. Og han tænker sig om. Og han fortæller. Og han er her. Og han skaber rum for sine fortællinger. Og han sidder i sin have.

H.C. ANDERSEN

Han sniffer sig helt ned i sproget og får det til at myldre, ikke. Er det ikke rigtigt? Han er nervøs og godtroende på samme tid. Han har noget ved sig. Det er helt vanvittigt, som han fortæller. Og bruger sproget. For det er dét. Vi må ikke glemme, det er sproget, han fortæller med.

SØREN KIERKEGAARD

Han er spids. Det er rigtigt. Næse og stok og sko. Og pen. Det stikker, og det gør ondt.

PETER LAUGESEN

Han skriver breve. Ja, jeg sagde det også. Han skriver breve. Der var engang, han sad på en maleriudstilling og skrev breve til folk hele tiden. Og han har været dør hele tiden og siddet og skrevet. Lige udenfor. Og han har blå øjne.

EMIL AARESTRUP

Det er jo noget med stoffligheden. Og det er noget med hjertet. Så går vi videre. Og så ikke mere.

HERMAN BANG

Hans profil var meget smuk på fotografier. Han kendte hotelværelserne. Støvet i hjørnerne. Skæbnerne i samme rum. Han var meget moderne. Han kendte omkostningerne. Han kigger ud på dig, efter at have levet sit liv, direkte.

J.P. JACOBSEN

Der får man igen lyst til at sige: Det er jo bare noget af det bedste. Det synes jeg. Han fik ikke skrevet så meget, fordi han var syg. Han var også langsom. Men hvert eneste ord er udvalgt. Og sætningerne står og summer med deres farver og sansninger. Og hans håndskrift er meget smuk.

THØGER LARSEN

Det er noget med hans kikkert. Skriv nu det. Det er nemlig noget med hans kikkert. Skal jeg skrive det? Ja, det synes jeg.

ERIK KNUDSEN

Man kan godt få et andet syn på ham, hvis man læser ham. Det er jo så forrygende nyt. Jeg synes, han er overrumplende. Der er sådan nogle syner, der skærer ned. Det er, ligesom om det er syet sammen af forskellige rytmer. Jeg synes, jeg kender ham så godt. Det vil jeg gerne sige.

FILMENS TEKSTER

Klaus Rifbjerg (f. 1931)

"Der er mange slags regn", Byens tvelys, 1987

Thomas Kingo (1634 - 1703)

"Dend siette Morgen-sang", Aandelige Siunge-Koors Første Part, 1674

Ludvig Holberg (1684 - 1754)

"Peder Paars", 1719-20

Hans Adolph Brorson (1694 - 1764)

"Her vil ties", Svane-Sang, 1765

Ole Sarvig (1921 - 1981)

"Violiner", Grønne Digte, 1943

Johannes Ewald (1743 - 1781)

"Levnet og Meeninger", skr. 1774-78

Per Højholt (f. 1928)

"Mellem ørerne", Revolver, 1977

Ambrosius Stub (1705 - 1758)

"Den Kiedsom Vinter gik sin Gang" omkr. 1740

Karen Blixen (1885 - 1962)

"Den afrikanske Farm", 1937

Steen Steensen Blicher (1782 - 1848)

"Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog", 1824

Svend Åge Madsen (f. 1939)

"Tilføjelser", 1967

Schack Staffeldt (1769 - 1826)

"Under Lillas Vinduer", Digte, 1804

Jens August Schade (1903 - 1978)

"Sne", Kællingedigte, 1944

Adam Oehlenschläger (1779 - 1850)

"Sanct Hansaften-Spil", Digte, 1803
"Hvor blev I røde Roser dog", Den blege Ridder, 1832

Inger Christensen (f. 1935)

"Alfabet", 1981

N.F.S. Grundtvig (1783 - 1872)

"At sige Verden ret Farvel", Kirke-Psalmer udgivne til Prøve, 1845

Michael Strunge (1958 - 1986)

"Livets hastighed", Livets hastighed, 1978

B.S. Ingemann (1789 - 1862)

"Den store stille Nat", Syv Aftensange, 1838

Peter Seeberg (f. 1925)

"Hyrder", 1970

H.C. Andersen (1805 - 1875)

"Vinden fortæller om Valdemar Daae og hans Døttre", 1859

Søren Kierkegaard (1813 - 1855)

"Gilleleiebrevet", 1835

Peter Laugesen (f. 1942)

"Frø og stængler", 1988

Emil Aarestrup (1800 - 1856)

"Angst", Digte, 1838

Herman Bang (1857 - 1912)

"Haabløse Slægter", 1880

"Stille Eksistenser", 1886

"Stuk", 1887

"Tine", 1889

"Ludvigsbakke", 1896

"Mikael", 1904

"De uden Fædreland", 1906

J.P. Jacobsen (1847 - 1885)

"Saa standsed' og der den Blodets Strøm", omkr. 1884

Thøger Larsen (1875 - 1928)

"Religion og Ateisme", Stjerner og Tid, 1914

Erik Knudsen (f. 1922)

"29", Journal, 1963

Dansk Litteratur

Danmark, 1989, 16mm, 43 min.

Manuskript og instruktion

Jørgen Leth

Foto

Dan Holmberg

Musik

Herman D. Koppel

Cellist

Troels Svane Hermansen

Skuespillere

Preben Lerdorff Rye, Erik Mørk,

Ulf Pilgaard, Birgitte Price,

Jørgen Reenberg

Lyd

Niels Arnt Torp, Per Meinertsen

Klip

Camilla Skousen

Mix

Niels Arnt Torp

Produktion

Birdie Bjerregaard, Steen Herdel,

Vibeke Windeløv

Lys

Søren Sørensen

Make up

Susan Salling Christiansen

Supplerende foto

Morten Bruus-Pedersen

Litterær konsulent

Asger Schnack

Grafisk arbejde

Claus Bohm

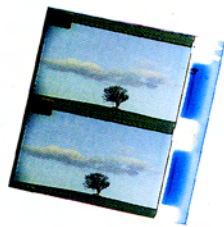
Tak til

Det Kongelige Bibliotek, Det National-historiske Museum på Frederiksborg, Statens Museum for Kunst

Produceret af Columbus Film A/S for Statens Filmcentral og Landscentralen for Undervisningsmidler

Denne pjece er udgivet af Statens Filmcentral, 1989.

Sats: Andreas Steinmann. Layout: John Ovesen. Tryk: Haugaard Grafisk.

Statens Filmcentral